

3

බහු ජන සංස්කෘතිය සහ ජන සන්නිවේදනය අතර අන්තර් සම්බන්ධය පිළිබඳ විමසුමක්

ආචාර්ය ටී.ඩබ්.වී. චන්දන

5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25

බහු ජන සංස්කෘතිය පිළිබඳ සංකල්පය බිහි වන්නේ 20 වන සියවසේ දෙවන භාගයේ දීය. එය මූලික වශයෙන් ඛනික සංස්කෘතියේ පුළුල් ආධ්‍යාත්මික ස්තරයක් අර්ථ ගැන්වීම සඳහා යොදාගත් සංකල්පයකි. "බහු ජන සාහිත්‍ය" "බහු ජන කලාව" යන සංකල්පද බහු ජන සංස්කෘතියට ඇතුළත් වන්නේය.

බහු ජන සංස්කෘතියේ හැඩගැස්ම සහ එය ස්ථාපිත වීම සංකීර්ණ සහ දීර්ඝකාලීන ක්‍රියාවලියක් වූ බව පෙනේ. මානව ශිෂ්ටාචාරයේ පරිණාමයේ විවිධ අවදිවලදී බහු ජන සංස්කෘතියේ විවිධ ස්වරූප මෙන්ම එය විවිධ මට්ටමින් පැවැති බව පෙන්වා දිය හැකිය. පැරණි රෝමයේ සමාජ පාලනය සඳහා "පාන් හා දර්ශණය" යන මූලධර්මය භාවිත කරන ලදී. සමාජ පිවිතය මත පල්ලියේ ආධිපත්‍ය ක්‍රියාත්මක වූ මධ්‍යතන යුගයේදී ද සමාජ පාලනය සඳහා බහු ජන සංස්කෘතියේ යම් යම් අංගයන් උපයෝගී කොට ගෙන තිබේ. මුද්‍රණ යන්ත්‍රය සොයා ගැනීමත් සමගම අක්ෂරය සහ වෛවර්ණීය ස්වරූපයක් අත්පත් කර ගත් අතර එය බහු ජන සංස්කෘතියේ ඉදිරි වර්ධන මාවත පිළිබඳව පුළුල් ඉඩ කඩ විවෘත කළේය. සිනමාව, ගුවන් විදුලිය සහ රූපවාහිනිය බිහිවීම බහු ජන සංස්කෘතියේ පුර්ණ හැඩගැස්මට අවශ්‍ය මූලික පදනම තව දුරටත් සකස් වූ අතර එය ඒකීය සමස්තයක් බවට පරිවර්තනය විය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් බහු ජන සංස්කෘතිය ඊටම ආවේණික කලාත්මක සහ සෞන්දර්යාත්මක ගතිලක්ෂණ දරමින් ඒකීය සමස්ත පද්ධතියක් බවට පරිවර්තනය විය.

බහු ජන සංස්කෘතියට නිල පිළිගැනීමක් ලැබෙන්නේ 1957 වර්ෂයේදී "අමෙරිකාවේ බහු ජන සංස්කෘතිය සහ ජනප්‍රිය කලාව"¹

1. Man Culture. The Popular Arts in American, (ed.) by B. Rosenberg and D.M. White, Glenco, 1957.

යන ලිපි සංග්‍රහය නිකුත් වුවාට පසුවය. මෙම කෘතිය තුළ ප්‍රචලිත දාර්ශනික, සමාජ විද්‍යාත්මක හා සාහිත්‍යවේදාත්මක පර්යාලෝකනයකින් යුතුව මෙම නව සංස්කෘතික ප්‍රභවය විග්‍රහ කොට තිබේ. ඔහු ජන සංස්කෘතිය ජන සංස්කෘතියෙන් වෙනස් වන්නේ කෙසේද? සමාජ ක්‍රමය ඔහු ජන සංස්කෘතියේ වර්ධනය කෙරෙහි බලපාන්නේ කෙසේද? ඔහු ජන සංස්කෘතියේ මූලයන් සෙවිය යුත්තේ කොහේද? එසේම ඔහු ජන සංස්කෘතියේ නිර්මාපකයින් සහ පාරිභෝගිකයින් අතර ඇති අන්තරාය සම්බන්ධතාව කුමක්ද? යන මූලික ප්‍රශ්න එම කෘතිය හරහා ඉස්මතු කොට දක්වා තිබේ. මෙම කෘතියේ කර්තෘවරුන් දෙදෙනා අතර ඔහු ජන සංස්කෘතිය පිළිබඳව පැවතියේ එකිනෙකට ප්‍රතිවිරෝධී මත දෙකකි. මෙහි එක් කතුවරයෙකු වන රොසන්බර්ග් ගේ මූලික අදහස වූයේ "ස්වාධීන මිනිසා වෙත සමකාලීන ජනමාධ්‍යවේදය අති විශාල කර්ජනයක් එල්ල කරන බවත් ඓතිහාසිකත්වය හා ලෝකිකත්වය, සැබෑ හා මාධ්‍ය උත්තරීතරත්වය හා නිවන්වය හඳුනා ගන්නට බැරි තරමට මිශ්‍ර කරන ලද කාලය කිසි දාක නොවීය."¹ ඔහු ජන සංස්කෘතිය බිහිවීමේ සහ වර්ධනය වීමේ මූලයන් වශයෙන් බොහෝ බටහිර විචාරකයින් මෙන්ම රොසන්බර්ග් ද දුටුවේ තාක්ෂණයයි. විශේෂයෙන්ම රූපවාහිනි මාධ්‍යයයි. කෘතියේ අනෙක් කර්තෘ වන වයිට් ඔහු ජන සංස්කෘතිය ආරක්ෂාකරන්නක් ලෙස ඉදිරිපත් වෙමින් එය සාධාරණීකරණය කළේය.

එදා සිට අද දක්වාම ඔහු ජන සංස්කෘතියට පක්ෂ සහ විපක්ෂ පිරිස වර්ධනය වී ඇති අතරම ඔහු ජන සංස්කෘතියද සමාජීය ප්‍රභවයක් වශයෙන් වර්ධනය වී ඇත. 1950 දශකයේදී ඔහු ජන සංස්කෘතිය කෙරෙහි ප්‍රභල විවේචනයක් එල්ල වූ අතර එය 1960 දශකය වනවිට යම් කිසි ස්ථාවරත්වයකට පත් වෙමින් 1970 දශකය ආරම්භයේදී ඔහු ජන සංස්කෘතිය පිළිබඳ විවේචනය අතුරුදහන්ව ගියේය. වර්තමානය වන විට බටහිර රටවල ඔහු ජන සංස්කෘති පිළිබඳ පොදු පිළිගැනීමක් පවතින අතර එය ගැන විශේෂ වූ විවේචන දක්නට නොලැබේ. නමුත් ඔහු ජන සංස්කෘතිය පිළිබඳව කතා කිරීමේදී මේ අන්දමට කොටස් දෙකකට එහි විචාරකයින් බෙදීම සාපේක්ෂක

1. Man Culture. The Popular Arts in America, (ed.) by B. Rosenberg and D.M. White Glenco, 1957. p.5.

කොන්දේසි සහිත තත්වයක් වන අතර ඔහු ජන සංස්කෘතිය පිළිබඳ ඕනෑම කෘතියක ඒ සම්බන්ධ වකවානුවේ මෙන්ම විවේචනය දැකිය හැකිය. ඒ කෙසේ වෙතත් ඔබ්බ මෙල් වැනි පර්යේෂකයින් ඔහු ජන සංස්කෘතියට විශේෂ වැදගත් සමත් ප්‍රදානය කරමින් තනා කරන අතර මැක්ඩොනල්ඩ් හා ග්‍රොම් වැනි පර්යේෂකයින් ඔහු ජන සංස්කෘතිය වෙත ප්‍රබල විවේචනයක් එල්ල කරනු දැකිය හැකිය.

ඔහු ජන සංස්කෘතිය පිළිබඳව විශේෂ අවධානය යොමු කරන්නන් ශාස්ත්‍රාලීය බුද්ධිමතුන් පමණක් නොව ප්‍රචලිත ඔහු ජනතාවද ඒ පිළිබඳව උනන්දු වන බවක් පෙනේ. මේ අවසාන කාල පරිච්ඡේදය තුළදී ඔහු ජන සංස්කෘතිය පිළිබඳ ග්‍රන්ථ විශාල සංඛ්‍යාවක් බටහිර ලෝකය තුළ එළි දැක්කේය. මීට අමතරව ඔහු ජන සංස්කෘතිය ගැන පොත් පිංචි, ලිපි පත්‍රිකා ආදිය දහස් ගනණක් පළ වෙමින් පවතින අතර මෙම පාරිභාෂිතය බටහිර ජනමාධ්‍ය තුළ සංකල්පයක් බවට පත්වී තිබේ. මෙම ඔහු ජන සංස්කෘතිය පිළිබඳ ප්‍රභවය දෙසට මනෝවිද්‍යාඥයින්ගේ, සමාජ විද්‍යාඥයින්ගේ, දාර්ශනිකයින්ගේ, ආර්ථික විද්‍යාඥයින්ගේ සහ දේශපාලන විද්‍යාඥයින්ගේ අවධානය යොමුව පවතී. එසේම සාහිත්‍යවේදීන්ගේ, සංස්කෘතිකවේදීන්ගේ සහ කලා ශාස්ත්‍රවේදීන්ගේ විශේෂ අවධානයට ඔහු ජන සංස්කෘතිය හසු වී ඇත. ඔහු ජන සංස්කෘතිය ජාතික මට්ටමේ පමණක් නොව ගෝලීය මට්ටමේ කතිකාවලට බරපතල මාතෘකාවක් බවට පත් වී ඇත. බොහෝ රටවල ඔහු ජන සංස්කෘතිය අධ්‍යයනය කිරීමේ විශේෂ මධ්‍යස්ථාන බිහි වී ඇත.

ශ්‍රී ලංකාව තුළ ඔහු ජන සංස්කෘතියට අවශ්‍ය ද්‍රව්‍යමය පදනම හා සබඳතා 1970 අගභාගයේදී ආරම්භ කරන ලද නව ලිබරල් ප්‍රතිසංස්කරණ සමග වර්ධනය වන්නට විය. මේ පිළිබඳ සමාජ කතිකාව එච්.ආර්. ජෝතිපාලගේ අභාවයෙන් පසු ඔහුගේ ගීත ශ්‍රී ලාංකික සංස්කෘතිය තුළ දරණ භූමිකාව පිළිබඳ ආචාර්ය සරත් අමුණුගමගේ විග්‍රහයත් සමඟම සිදු වූ බව පෙනේ.

1. Man Culture. The Popular Arts in America, (ed.) by B. Rosenberg and D.M. White Glence, 1957, Culture for the Millions? mass media in modren society. ed. N. Jacobs, Toronto: L.N.X, 1961

බහු ජන සංස්කෘතිය යන්නෙන් අදහස් වන්නේ එය නිර්මාණය කිරීමේදී පුළුල් මහජනතාවම සහභාගි වන්නේය යන අදහසින් නොවේ. ඇත්ත වශයෙන්ම බහු ජන සංස්කෘතිය නිර්මාණය කිරීම සඳහා බහු ජනතාව සහභාගි නොවේ. එය නියමිත කුලි ගුමිකයින්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වයේ ප්‍රතිඵලයකි. ඒ සඳහා කුලි ලේඛකයින්ගේ, විත්‍ර ගිල්පින්ගේ කලා සැලසුම්කරුවන්ගේ හා වෙනත් සංස්කෘතික ක්‍රියාකාරීන්ගේ දායකත්වය ලැබේ. මෙම බහු ජන සංස්කෘතිය "ජනතාව සඳහා" නිර්මාණය වන්නකි. ඒ අනුව එහි සුචිගේෂතා කිපයක් දැකිය හැකිය.

බහු ජන සංස්කෘතිය ජන සංස්කෘතිය සමග සමපාත නොවේ. මූලික වශයෙන් බහු ජන සංස්කෘතිය තුළ ජනතාවාදී මූල මණ්ඩල දැකිය නොහැකි අතර එය නිර්මාණය වන්නේ මේ හෝ ඒ ජාතික ගතිලක්ෂණ පාදක කොටගෙන නොවේ. එය නිර්ජාතික නිර්වාර්ගික සංස්කෘතියකි. මෙය කෘතීමව නිර්මාණය කරනු ලබන, සංස්කෘතිකයක් වන අතර එය අරමුණු වන්නේ ලාභ උත්පාදනයයි. මෙම සංස්කෘතිය නිර්මාණය කරනු ලබන්නේ ඕනෑම ජාතිකත්වයකට හෝ වාර්ගිකත්වයකට හෝ අයත් ජනතාවට පරිභෝජනය කිරීම සඳහාය. මේ නිසා මෙම සංස්කෘතිය පාරජාතික වේ. "බහු ජන සංස්කෘතිය සුපර් සංස්කෘතියක් බවට පත් වී ඇති අතර එය වෙනත් රටවල් වලට අනුවර්තනය වීම සඳහා පුළුල් යෝග්‍යතාවක් පවතී."¹ යනුවෙන් අමෙරිකානු සංස්කෘතිකවේදියෙකු වන බින්ස්බි ප්‍රකාශ කරයි.

බහු ජන සංස්කෘතිය සහ ජන සංස්කෘතිය අතර පවතින මූලික වෙනස ඇත්තේ එම සංස්කෘතීන් මගින් පිවන ප්‍රශ්න පරාවර්තනය කිරීම තුළය. ජන සංස්කෘතිය සමාජ පිවන ප්‍රපංචයන් යටාර්ථවාදී දෘෂ්ටිකෝණයක පිහිටා පරාවර්තනය කරමින් ගැටලුවල අභ්‍යන්තරයට විනිවිදයාමේ ප්‍රයත්නයක් ප්‍රදර්ශනය කරන අතර බහු ජන සංස්කෘතිය "ව්‍යාජ යටාර්ථයක්" නිරූපණය කරමින් යටාර්ථයෙන් පළා යාමක් ප්‍රදර්ශනය කෙරේ. බහු ජන සංස්කෘතිය නිර්මාණය කිරීමේදී බොහෝ විට මායාත්මක ගතිකයන් පදනම් කරගනු ලැබේ.

1. Bigsby W.E. Europe, America and the cultural Debate N.Y. 1982, P. 7

සමස්ත බටහිර සංස්කෘතියම බහු ජන සංස්කෘතියට උන්නතය කිරීම යෝග්‍ය නොවන්නේය. ඕනෑම රටක ජන ජීවිතයේ සැබෑ ගතිකයන් මත පදනම්වෙමින් මානවවාදී සන්දර්භයකින් යුත් සංස්කෘතික හර පද්ධතීන්, වටිනාකම් නිර්මාණය කිරීමේ බලවේග තිබේ. නමුත් එවැනි සංස්කෘතික නිර්මාණ සමාජය තුළ පුළුල් ව්‍යාප්තියක් අත් පත් කර නොගනී. ඊට බලපාන හේතු සාධක සංකීර්ණයක් තිබේ. අමෙරිකානු සාහිත්‍ය රසයේ ඉතිහාසය පිළිබඳ පර්යේෂණයක් පැවැත්වූ ඩී. හාර්ට් කලා නිර්මාණයේ කලාත්මක මට්ටම සහ ජනප්‍රියත්වය අතර සමපාතවීමක් නැති බව පෙන්වා දුන්නේය.

බටහිර සමාජ විද්‍යාව සහ සංස්කෘතිකවේදය තුළ බහු ජන සංස්කෘතිය, ප්‍රභූ සංස්කෘතිය එකිනෙකට විරුද්ධ පාර්ශව වශයෙන් විශ්ලේෂණය කෙරේ. ඒත් මෙම උභයාර්ථත්වය ඒ ඒ සංස්කෘතීන්වල අන්තර්ගතය හා හරය අනුව පදනම් රහිත වේ. පුළුල් සන්දර්භය පර්යාලෝකනයකින් විමසන විට එක් සංස්කෘතියේ පැති දෙකක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වන්නන්ය. බහු ජන සංස්කෘතිය පුළුල් මහජනතාව කෙරෙහි යොමු වී ඇති අතර ප්‍රභූ සංස්කෘතිය ප්‍රභූ ස්තරය කෙරෙහි යොමු වී ඇත. "මේ සංස්කෘතීන් දෙකම සැබෑ ජන සංස්කෘතියට සන්දර්භමය වශයෙන් ප්‍රතිවිරෝධී වන්නේය."¹

සිංහු ලෙස සහ මහපරිමාණිකව බහුජන සංස්කෘතියේ ව්‍යාප්තියට මූලික වශයෙන් සාධක දෙකක් සම්බන්ධය. ඉන් ප්‍රථම සාධකය වන්නේ විද්‍යාත්මක හා තාක්ෂණික ප්‍රගතිය වන අතර දෙවැන්න නිදහස් කාලය පිළිබඳ ගැටලුවයි. වේගවත් විද්‍යාත්මක හා තාක්ෂණික ප්‍රගතිය හේතුකොට ගෙන පොත්, පුවත්පත්, සඟරා ආදී වාර ප්‍රකාශන කර්මාන්තයේ පදනම ප්‍රමාණාත්මකව මෙන්ම ගුණාත්මකවද වර්ධනය වූ අතර ජන මාධ්‍යයන්ගේ (සිනමාව, රූපවාහිනිය, ගුවන්විදුලිය, පුවත්පත්) වර්ධනය සහ ව්‍යාප්තිය වේගවත් විය. සමාජ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය තුළ මානව ශ්‍රමයේ ලිහිල්කරණයත් කායික ශ්‍රමය අතිබවා බුද්ධිමය සහ මානසික ශ්‍රමය ප්‍රමුඛත්වයට පැමිණීමත්, නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය ස්වයංක්‍රීය සහ

1. Question of philosophy No. 7, 1983, p. 158

යාන්ත්‍රිකකරණය වීමත් ආදී හේතු නිසා මානව විවේක කාලය ගත කිරීම පිළිබඳව මතු වූ ගැටලු මින් අදහස් වන්නේය.

විද්‍යා-තාක්ෂණික සාධකය යටතේ දක්වන ලද සියලු මාධ්‍යයන් බහු ජන සංස්කෘතියේ භාවිතය සඳහා උපරිම අත්දැකීම් ප්‍රයත්න දැරිය. 19 වන සියවස අවසානයේදී සහ 20 වන සියවස ආරම්භයේදී ප්‍රමුඛත්වය සාහිත්‍යය එනම් ලිඛිත මුද්‍රණ සාහිත්‍යය කේන්ද්‍ර කොට ගෙනද 1920-40 දශකවලදී සිනමාව හා ගුවන්විදුලිය කේන්ද්‍ර කොට ගෙන ද 1950 පසු දශක රූපවාහිනිය කේන්ද්‍ර කොටගෙනද බහු ජන සංස්කෘතිය තුළ සුවිශේෂ තුම්කාවක් ඉටු කළේය. අනෙක් බහු ජන සන්නිවේදන මාධ්‍යයන් සිය ක්‍රියාකාරීත්වය අතිමි කරගත් බව මින් අදහස් නොවේ. වර්තමානය වන විට බහු ජන සංස්කෘතිය පතුරුවාලන වඩාත්ම බලසම්පන්න මාධ්‍ය බවට රූපවාහිනිය පත් වී ඇත. බහු ජන සංස්කෘතියේ ප්‍රධාන නියෝජිතයා බවට රූපවාහිනිය පත් වූයේ ඇයි?

රූපවාහිනි මාධ්‍යයටම ආවේණික වූ සුවිශේෂ ගතිලක්ෂණයන් ඊට බලපෑ ප්‍රධානම හේතුව බව කිව යුතුය. එසේම මෙම ක්‍රියාවලියට උපස්ථම්භක වූ වෙනත් විෂය මූලික සාධකද විය.

20 වන සියවස දෙවන භාගයේදී කලාත්මක සංස්කෘතික ක්ෂේත්‍රයෙහි කලා ප්‍රචාර අතර සහසම්බන්ධයේ සිදු වූ වෙනස්කම් ද, ප්‍රස්තුත ක්‍රියාවලිය කෙරෙහි බලපාන ලද සාධකයක් බව අවධාරණය කළ යුතුය.

කලින් යුරෝපීය සංස්කෘතික, කලාත්මක විඥානය තුළ ප්‍රමුඛ තත්වයෙහිලා පසු වූ සාහිත්‍ය පසුබැස ඒ වෙනුවට ජනසන්නිවේදන තාක්ෂණය සමඟ සම්බන්ධ වූ දෘශ්‍ය-රංග කලා ඉදිරියට පැමිණියේය. විශේෂයෙන් සිනමාව හා රූපවාහිනිය එම දෘශ්‍ය-රංග කලා මාධ්‍යයන් දෙක වූ අතර ඉන්ද්‍ර සිනමාව අභිබවා රූපවාහිනිය වර්තමානයේදී ඉදිරියට පැමිණ තිබේ.

අප රටේ පමණක් නොව බටහිර රටවලද බහු ජන සංස්කෘතිය සහ ජනසන්නිවේදන මාධ්‍යයන් අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව සමාජ

විචාරයට හසුවන සේන්ද්‍රීය ගැටළුවකි. බොහෝ බටහිර විචාරකයින් බහු ජන සංස්කෘතිය සහ ජනසන්නිවේදන මාධ්‍යයන් ඒකාබද්ධ කොට ගැටළුව පිළිබඳ ඝනා කිරීමට කැමියාවක් දක්වති. එනම් ඉහත-දැක්වූ තාක්ෂණය පුළුල් ආකාරයට මහජන භාවිතයට පැමිණීමත් සමඟ බහු ජන සංස්කෘතියේ බිහිවීම සම්බන්ධ කරති. මේ අනුව සංස්කෘතිය "තාක්ෂණික ශිෂ්ටාචාරයේ දරුවා" වශයෙන්ද "තාර්කික සමාජයේ ප්‍රතිඵලයක්" වශයෙන්ද හැඳින්වීමට පෙළඹී සිටිති.

මානව ශිෂ්ටාචාරයේ ඉතිහාසය තුළ විවිධ අවධීන්හි සංස්කෘතිය කැඩගැස්වීමේ මූලික මාධ්‍යය බවට පත් ව තිබුණේ අධ්‍යාපනය වූවන් සමකාලීන සංස්කෘතිය කැඩගැස්වන මූලිකම මාධ්‍ය බවට පත් වී ඇත්තේ ජනමාධ්‍ය වේදයයි. "බහුජන සංස්කෘතිය මූලික වශයෙන් කැඩගැස්වුණු ලබන්නේ අධ්‍යාපනය විසින් නොව ජනසන්නිවේදන මාධ්‍යයන් මගිනි"¹ මෙම මතය සමඟ එක් අතකින් එකඟ වන්නට කැඩී පුවත් අනෙක් අතින් මෙය සමඟ එකඟවිය නොකැඩී වන්නේ ජනමාධ්‍යයන් තිබෙන නිසාම බහු ජන සංස්කෘතිය ව්‍යාප්ත වන බව ප්‍රත්‍යය කිරීම ගැටලු සහගත වන්නේ එය සංගීත සංදර්ශන වලද, නාට්‍ය කාල වලද මෙන්ම තවත් බොහෝ ස්ථානවලද බහු ජන සංස්කෘතිය පවතින්නේ විනෝදාස්වාදය ලැබීමේ උච්චතාව ඇති නිසා බව මිස ජනමාධ්‍ය තාක්ෂණය තිබෙන නිසා නොවේ. අනෙක් කාරණය වන්නේ රූපවාහිනිය මගින් ප්‍රදර්ශනය කරනු ලබන සියලුම වැඩසටහන් බහු ජන සංස්කෘතියටම අයත් වන්නේ නැත. බටහිර රූපවාහිනිය විශේෂයෙන්ම යුරෝපීය රූපවාහිනිය මගින් ප්‍රදර්ශනය කරනු ලබන වැඩසටහන් අතරින් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් උසස් කලාත්මක වැඩසටහන් ගණයට අයත් වේ. බහුජන සංස්කෘතිය කෙරෙහි රූපවාහිනියේ හැඹුරුව එහි ස්වාභාවය නිසාම ඇති වන්නක් නොව රූපවාහිනි වැඩසටහන් භිච්චු වන ව්‍යාපාරිකයින්ගේ සහ දේශපාලනඥයින්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය නිසා ඇති වන්නකි. "රූපවාහිනි මාධ්‍යය සහ එහි කලාව සාහිත්‍ය, කාව්‍යය හෝ විග්‍ර මෙන්ම කිසිම ලෙසකින් වත් පහත් නොවන්නේය"² නමුත් බොහෝ

1. Mall, A Sociodynamics of Culture 1973, P. 45
2. Clark K, Television Art, Science and Human progress. London, 1983, P. 43

බටහිර විචාරකයින්ගේ මතය වන්නේ රූපවාහිනි මාධ්‍යය සතු ස්වභාවය සහ ඊට ආවේණික ගතිලක්ෂණ නිසාම රූපවාහිනිය බහුජන සංස්කෘතිය පහිත කරන සහ ව්‍යාජතා කරන මාධ්‍යයක් බවයි.¹

අප ඉදිරිපත් කළ දෙවන සාධකය වන "නිදහස් කාලය" හෙවත් "විවේක කාලය" ගත කිරීම පිළිබඳ ගැටලුවයි.

වර්තමානයේ ලෝකයේ මිනිසාගේ විවේක කාලය සඳහා විශාල අර්ථලාභයක් පවතින්නේය. පසුගිය දශකය තුළ දී "විවේක කාලය" අධ්‍යයනය සහ ව්‍යාපාරික ක්ෂේත්‍රවල පර්යේෂණයන්ට භාජනය විය. ඒ පිළිබඳ පොත්පත්, වාර්තා, සම්මන්ත්‍රණ ආදිය බහුල වශයෙන් පළ වන්නට විය. විවේක කාලය පිළිබඳ ගැටලුව සම්බන්ධව විවිධ දේශපාලන බලවේග හා ව්‍යාපාරික ආයතන විශේෂ අවධානය යොමු කරන්නට වූ අතර ඒ පිළිබඳව අධ්‍යයනය කරන "විවේක කාලය පිළිබඳ සමාජ විද්‍යාවක්" ද පහළ විය. මෙය විශේෂයෙන්ම උපයෝගිතාවාදී පරමාර්ථ පෙරදැරි කරගෙන බිහිවූවක් විය. මූලික වශයෙන් නිෂ්පාදන හා ව්‍යාපාරික අරමුණු මේ සඳහා මුල් වී තිබේ. විශාල ව්‍යාපාරික ආයතන තුළ පුද්ගලයාගේ විවේක කාලය පිළිබඳව සැලකිලිමත් වන්නේ වාණිජවාදී උවමනාවන් මුල්කොට ගෙනය. මීට අමතරව විවේක කාලය භාණ්ඩ හා සේවාවලට ඇති ඉල්ලුම හා සැපයුම නිර්ණය කරන සාධකයක් බවට වඩවඩාත් පත් වෙමින් පවතී. විශේෂයෙන් වේගයෙන් වර්ධනය වන්නා වූ විනෝදාස්වාදී කර්මාන්තය සැමටම කලින් රූපවාහිනිය, සිනමාව, බහු ජන ප්‍රකාශන ආදිය. මෙහිදී ප්‍රථම ස්ථානය හිමිවන්නේ රූපවාහිනියටය. මේ ක්ෂේත්‍රය තුළ බටහිර රටවල සිදුකරන ලද විවිධ පර්යේෂණ මගින් පොදු නියමානුකූලතාවයක් හෙළි කරගෙන තිබේ. එනම් පිවන මට්ටම පහත් මිනිසා වඩාම රූපවාහිනියට ගැතිවී ඇති බවයි. නිදර්ශනයක් වශයෙන් අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ අඩු වැටුප් ලබන කම්කරුවෝ ඉහළ වැටුප් ලබන කම්කරුවන්ට වඩා දෙගුණයකට වඩා වැඩි කාලයක් රූපවාහිනි වැඩසටහන් වෙනුවෙන් යොදවන්නේය.

1. McLuhan M. Understanding Media. The Extention of man. N.Y. 1964.
Baudrillard J. Simulations, NY, 1983; Baudrillard J. The Gulf Wor Did not Take place. Sydney, 1994.

මෙය ඉතාම සරලව පැහැදිලි කළ හැකි තත්ත්වයකි. සංගීත සංදර්ශන, නාට්‍ය, විත්‍රපට සඳහා බලපත්‍ර වල ඉහළ මිල ගණන් නිසා ජනයාගෙන් විශාල කොටසකට ඒවා මිලදී ගැනීමේ තොහැකියාවක් පවතී. පවුල්ට ඇති එකම විනෝදාස්වාදී මාධ්‍ය රූපවාහිනිය බවට හිතැතින්ම පත්වේ. මේ අතර උසස් කලාත්මක වටිනාකමකින් යුත් නොවන නිර්මාණය සඳහා ඉල්ලුම ඉහළ යන අතර සැපයුමද වර්ධනය වන්නේය. මිනිසාගේ නිදහස් කාලය, විවේක කාලය විනෝදාස්වාද කර්මාන්ත වෙළඳ භාණ්ඩ කර්මාන්තට සම්පූර්ණයෙන්ම නතු වන්නේය. "අද්‍යයනය පාරිභෝගිකයා පිටත් වන්නේ භාණ්ඩ වලින් ගනනා වටාපිටාක පමණක් නොව තමන්ගේම සිහින, මනාකල්පිත වලින් පිරිණු ලෝකයකය. ඔහු පිටත් වන්නේ වාස්තවික ලෝකයක නොව පාරිභෝගිකයා පවතින්නේ ඔහු ආයාලව සන්තෘප්තමත් කරන ලෝකයකය"¹ මීට අමතරව බටහිර බහු ජන සංස්කෘතිය තුළ දේශපාලන ගතිකයන්ද, මතු වන්නට වූ අතර විශේෂයෙන්ම ජාත්‍යන්තර වාතාවරණයේ ස්වරූපය අනුව එහි කොමියුනිස්ට් විරෝධය මෙන්ම සෝවියට් විරෝධයද පුද්ගලයා විය. ලිංගිකත්වය, ප්‍රචණ්ඩත්වය, ආක්‍රමණශීලීත්වය වර්ගණ්දවාදය, ජාතිවාදය හා යුධවාදය බහු ජන සංස්කෘතිය තුළ ප්‍රබල ලෙස භාවිතයට ගන්නා ලදී.

බහු ජන සංස්කෘතියේ හරය පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීමේදී පෙනීයන්නේ එය ඉතාමත්ම ප්‍රාථමික, "පිටා" ඒකාකාරික ස්වභාවයක් ගන්නා බවයි. බහු ජන සංස්කෘතියට අයත් නිර්මාණවල සත්‍ය වස්තුව, සංරචනය, යෙදවුම, අදහස්, ආකෘතිය ආදී සියලු පරාමිතයන්ට අනුව ඉතා ලිහිල් ස්වභාවයක් පෙන්වයි. එය සාමාන්‍ය බුද්ධිමට්ටමින් අඩු දෛනික මනෝභාවයකින් යුත් මිනිසුන් තෙරෙහි යොමු වී තිබේ. "ආ ජනමාධ්‍ය මගින් සම්ප්‍රේක්ෂණය කරනු ලබන වැඩසටහන්වලින් 95% ක්ම සෞන්දර්යාත්මක හා බුද්ධිමය මට්ටම අනුව නිරපේක්ෂව නිස්සාරය, තුවිජය, ප්‍රස්ය"²

1. Lash ch. The Minimal Soft, psychic Survival in Troubled Times NY, 1984, P. 30.
2. Mass Culture revisited. ed. by B. Rosenberg and D.M. White N.Y. 1971, P. 7

බහු ජන සංස්කෘතියේ නිව, පහත් තත්ත්වයන් බටහිර න්‍යායාචාරීන් හා විචාරකයින් මූලික හේතු දෙකක් මගින් පැහැදිලි කිරීමට ප්‍රයත්න දරයි. ඉන් පළමු වැන්න තාක්ෂණය වන අතර දෙවැන්න බහු ජන ස්වභාවයයි. අමෙරිකානු සමාජ විද්‍යාඥයෙකු වන අර්නස්ට් බෙන් ඩෙන් නාග් තාක්ෂණික හේතුව මෙසේ පැහැදිලි කරයි. "ජනසන්නිවේදන මාධ්‍යයන් සිය ස්වභාවය අනුව සුලභ මධ්‍යම රසභාවයන්ට නැඹුරු විය යුතුය. ජනසන්නිවේදන මාධ්‍යයන්ට කලාවේ උත්තම වර්ධනයන් කෙරෙහි දායක වන්නට නොහැකිය. ඊට අමතරව ජනසන්නිවේදන මාධ්‍යයන් කලා විභූතියින් තර්ජනයට ලක්වේ"1 මෙහිදී සිහියට නැගෙන්නේ "මාධ්‍යම සන්දර්භය වේ/මාධ්‍යම හරය වේ/මාධ්‍යම පණිවිඩය වේ" යන ප්‍රවාදයට ජනමතය තුළ නෛතිකභාවයක් ලබා දෙමින් තාක්ෂණික මාධ්‍යයන්ගේ ප්‍රමුඛ වූ භූමිකාව සංස්කෘතියට ඉහළින් තබන්නේය.2

බහු ජන සංස්කෘතියේ නිව තත්ත්වයට තුඩු දෙන දෙවන හේතුව වශයෙන් ගෙන හැර දක්වන්නේ බහු ජනතාව සහ සංස්කෘතිය අතර පවතින අන්තර්ගත සම්බන්ධතාවයේ ගැටලුවයි. මෙහිදී බටහිර විචාරකයින්ගේ ප්‍රභූවෘද්ධ ප්‍රවේශය ඉස්මතු වී පෙනේ. ඔවුන් ජනතාවාදය සහ ප්‍රභූවෘද්ධ ආන්තිකමය වශයෙන් ප්‍රතිවිරුද්ධව ඉදිරිපත් කරන්නට උත්සාහ ගන්නේය. සංස්කෘතික නිර්මාණයේ වටිනාකම සහ එය ප්‍රචාරණයේ, ව්‍යාප්තියේ බහුජනිකත්වය එකිනෙකට ගමන් නොකරන දේවල් ලෙස බටහිර විචාරකයෝ බොහෝ විට විශ්ලේෂණය කරති. ඔවුන්ට* සැබෑ ඉහල වටිනාකමක් ඇති සංස්කෘතික නිර්මාණ සම්ප වන්නේ ප්‍රභූ ජනතාවට පමණි. බහු ජනතාවට සම්ප වන්නේ බුද්ධිමය සහ

1. Mass Culture revisited. ed. by B. Rosenberg and D.M. White N.Y. 1971, P.92
2. විද්‍යාබර් විරසිංහ, ජනමාධ්‍යවේද අධ්‍යයනයේ මැක්ලැන්ඩ්ග් න්‍යායික සංකල්පයේ ක්‍රමවේදී ගැටලු පිළිබඳ විචාරයක්/ ජනමාධ්‍යවේදයට, ජනමාධ්‍ය අධ්‍යයනය සහ විචාරය, දෙවන කලාපය, 2006 සංස්කරණය විද්‍යාබර් විරසිංහ. බර්ම කිරිනි ශ්‍රී රංජන්, පිටුව 15.

සෞන්දර්යාත්මක වටිනාකමකින් උපත, පහත් පාරිභෝගික නිර්මාණයන්ය. "මානව බහු ජනතා සාමාජිකයන් කලාව සහ අධ්‍යාපනය කෙරෙහි අප්‍රියතාවයක්, පිළිබඳව දැක්වූයේය. ඔවුහු පිවිසියේ අරුත අනාවරණය කරනවා වෙනුවට පිවිසිය වෙනතකට යොමුකරනවාට කැමති වූහ"1 මෙවැනි අදහස් පළ කළ අය අතර දැරියකික සාහිත්‍ය තුළ හිටිමේ, ඔර්ටේගා ගැසට්, ටී. එලියට් ආදීහු ප්‍රකටය. සැබෑ ඉහළ වටිනාකමක් සහිත කලා නිර්මාණ ග්‍රාහකයින්ට, පාඨකයින්ට, ප්‍රේක්ෂකයින්ට අනවශ්‍ය බව බහු ජන සංස්කෘතිකවාදී බටහිර න්‍යායාචාරීහු අවධාරණය කරති. සාමාන්‍ය බාල දේ මගින් බහු ජනතාව සැතිමකට පත් වන්නේය. "ජනතා මොනවාද ඉල්ලන්නේ අපි ඒවා දෙන්නෙමු" යන්න ජනමාධ්‍යවේදය තුළ ප්‍රකට සටන් පාඨය මේ අනුව ඔවුහු සාධාරණීයකරණය කරති. නමුත් මතුපිටින් මේ පෙනෙන තත්ත්වයට වඩා යථාර්ථය ගැඹුරුය, සංකීර්ණය.

1970 ආරම්භයේදී අමෙරිකානු රූපවාහිනි ප්‍රේක්ෂකයින් සම්බන්ධව කරන ලද සමීක්ෂණයකින් ඉහත සටන් පාඨයෙන් ප්‍රකාශ වන දේ පිළිබඳව බරපතල ප්‍රශ්නයක් මතුකළේය. එම සමීක්ෂණය කරන ලද්දේ තමන් නරඹන රූපවාහිනි වැඩසටහන් පිළිබඳව ඔවුන් සිතන්නේ මොනවාද? යන්නයි. "අපි නරඹන දේවල්වලට අප ඇත්තෙන්ම කැමතිවෙමුද? මෙම සමීක්ෂණයෙන් හෙළි වූයේ බහුතරයක් ජනතාව රූපවාහිනිය ඉදිරියේ සැලකිය යුතු කාලයක් ගත කළත් ඔවුන් නරඹන වැඩසටහන් පිළිබඳව ඔවුන්ගේ අකමැත්තක් තිබෙන බවයි.

මෙය විනෝදාස්වාදී රූපවාහිනියේ අර්බුදය පිළිබඳ ගැඹුරු විග්‍රහයක යෙදෙන ෆ්‍රැන්ෆර්ට් ගුරැකුලයේ පුරෝගාමියෙකු වන තියෝඩර් ඇඩොර්නෝ මේ රූපවාහිනි ප්‍රේක්ෂකයින්ගේ උදාසීනත්වයට, මැලිකමට, මන්දෝත්සාහිතාවයට ප්‍රධාන හේතුව වන්නේ පුවත්, ගුවන්විදුලිය හා රූපවාහිනි මාධ්‍යයන් බහු ජනතාව මත අසීමිත බල ආධිපත්‍යයක් පවත්වාගෙන යාමත්, "එම බලය ප්‍රබලත්වය වැඩිවත්ම බහු ජනතාවගේ කැමැත්තේ, ආශාවේ, මතයේ අදහස්වල ස්වාධීනත්වය අඩු වන්නේය"2

1. Culture for the millions? magg media in modern Society. (ed.) by N. Jacous; Toronto, L, NY, 1961, P. 59
2. Critical Dictionary of Film and Television Theory (Ed.) a Roberta E. Pearson and philip Simpson, L., NY., 2001, P. 6

මේ තත්ත්වයෙන් ජය ගැනීම සඳහා මිනිසා තුළ ස්වභාවික පුද්ගලිකත්වය වර්ධනය කොට තහවුරු කළ යුතුවේ.

බහු ජන සංස්කෘතිය සහ ජනසන්නිවේදන මාධ්‍යයන් ඒකීය පෙරමුණක් වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් යටාර්ට්ටය අභිබවා මාධ්‍යාත්මක තත්ත්වයන් යටාර්ට්ටය වශයෙන් සැලකීමට යොමු විය. අපි කොතෙක් අපේ මාධ්‍යාත්මක තත්ත්වයන්ට ආධිබාසි වුවද, කියන්නාගේ මාධ්‍යාත්මක වෙනුවට මාධ්‍යාත්මක කිසිවක් දක්වා දුර ගියෙමු. "අපට ඒවා අවශ්‍යයි. අපි ඒවා වැඩි වැඩියෙන් අපේක්ෂා කරමු" ප්‍රතිරූප බිහිවීම සහ ඒවා පුළුල් ආකාරයට ව්‍යාප්තවීම සෛරණි රූපවාහිනිය, පුවත්පත්, ගුවන්විදුලිය වැනි ජනසන්නිවේදන මාධ්‍යයන්ගේ බලපෑම තීරණාත්මක බව බෝස්ටන් පෙන්වා දෙයි. ජනසන්නිවේදන මාධ්‍යයන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වය කොපමණද කියන්නා නම් ප්‍රතිරූප යටාර්ට්ටය වෙනුවට ආදේශවන්නට විය. මෙය සිදුවන්නේ බහු ජන සංස්කෘතිය හා වෙළඳ දැන්වීම් ක්ෂේත්‍රය තුළ පමණක් නොව දේශපාලනය, ආගම, සදාචාරය ආදී ක්ෂේත්‍ර තුළ ද මෙය සිදු වන්නේය. අමෙරිකාවේ අමෙරිකාවටම ආවේණික වූ තර්ජනයකට මුහුණ පා ඇත. එනම් යටාර්ට්ටය අභිබවා මාධ්‍යාත්මක ප්‍රතිරූප නිර්ධාර්ට්ටය ජය ගැනීමේ අනතුරයි. "අප සැමටම එක මාධ්‍යාත්මක නැඹුරු ජනතාවක්ය. අපේ ප්‍රවෘත්ති මාධ්‍යවත්ය, අපේ විරෝධත් මාධ්‍යවත්ය, අපේ කලාව මාධ්‍යවත්ය, අපේ මුළු අත්දැකීම් මාධ්‍යවත්ය"¹

මේ අනුව සමාජය, බහු ජන සංස්කෘතිය ජනසන්නිවේදන මාධ්‍යයන්ගේ අන්තර් සම්බන්ධිත ක්‍රියාකාරිත්වයේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පත්වන සමාජය, පත්වන මානවීය තත්ත්වයන් නිර්මාණය වී පවතී.

බහු ජන සංස්කෘතිය ඉමහත්කලාවේ අති විශාල අවකාශයක් දිනාගෙන ඇති අතර වර්තමානය එන විට මුළු පෘථිවි කලාපය ඊට ආකර්ෂණය කරගෙන තිබේ. ඒ සඳහා අති විශාල ආයතනිකත්වයක් ජනසන්නිවේදන මාධ්‍යයන්, විශේෂයෙන්ම රූපවාහිනිය මගින් සපයා

1. Boorstin D. The Image or what Happened to the American Dream. NY, 1961, P. 6
2. Boorstin D. The Image or what Happened to the American Dream. NY, 1961, P. 240

තිබේ. බටහිර ලෝකය තුළ බහු ජන සංස්කෘතිය නම් ප්‍රභවය එවක ගැනීම සම්බන්ධව මුල්මය වෙතක් සිදුවී ඇත. බහු ජන සංස්කෘතියේ අමිකාව හා වැදගත්තම සම්පූර්ණයෙන්ම ප්‍රතිරූපය බිහිවීමේ කාරණයක් සිට එය සම්පූර්ණයෙන්ම පිළිගැනීමේ කාරණය වූයේ එම වෙතක් සිදු වී ඇත. මේ එන විට බහු ජන සංස්කෘතිය පෘථිවියේ කාරණයක් පුද්ගලයන්ගේ "ජීවමානිය, බහුජනීය පුද්ගලයන්" බවට පරිවර්තනය කොට අවසන්ය.